

Η τιμωρία των Μηλίων από τους Αθηναίους και . . .

Η Αλαζονεία των Ισχυρών!

Γράφει ο Αππχος (I) ε.α. Γρηγόριος Δημ. Νούσιος, Μέλος Α.ΑΚ.Ε.

“ . . . δυνατά δὲ οἱ πρῶχοντες πρᾶσσουσι καὶ οἱ ἄσθενεῖς ξυγχωροῦσιν”. Θουκυδίδης.

Η λαϊκή φράση, “δύο γαϊδάροι μάλωναν σε ξένο αχερώννα”, αποτελεί γεωστρατηγικό παράγοντα από αρχαιοτάτων χρόνων. Όταν δε δεν ευδοκιμούν προσπάθειες για συμμαχικές αβροφροσύνες, τότε η καλή διάθεση μετατρέπεται σε επιθετικό οίστρο, ο οποίος, εκτός από τα συμφέροντα υλιστικού περιεχομένου, γιγαντώνεται και από τα εγωιστικά καράτια που διαθέτει ο εκάστοτε υπεύθυνος ηγεμόνας στο κύτταρό του.

Να θυμηθούμε, ότι ο Πελοποννησιακός πόλεμος ξεκίνησε από τη μακρινή Κέρκυρα, μια ξένη αχερώννα, μίλια απέχουσα από τα εξωτερικά σύνορα της Αθήνας και της Σπάρτης, οι οποίες βέβαια εκείνη την εποχή, το 431 π.Χ., απολάμβαναν, ως ηγέτιδες, την αίγλη που τους προσέδιδαν οι ισχύουσες ακόμα Συμμαχίες τους, η Δηλιακή και η Πελοποννησιακή, αντίστοιχα.

Η πρώτη ήταν μία πολιτική και στρατιωτική ένωση εκατόν πενήντα ελληνικών πόλεων-κρατών, υπό την κηδεμονία των Αθηνών, με σκοπό την περαιτέρω αντιμετώπιση της εξωτερικής απειλής, μετά τους Περσικούς πολέμους, «να εκδικηθούν τα δεινά που υπέφεραν, λεηλατώντας την επικράτεια του (Πέρση) βασιλέως». Τα μέλη της Συμμαχίας είχαν ορκιστεί να έχουν κοινούς φίλους και εχθρούς, και πέταξαν στη θάλασσα σιδερένιες ράβδους, ως σύμβολο της μονιμότητας των φιλικών τους αισθημάτων. Αρχικά είχε έδρα τη Δήλο, αλλά αργότερα ο Περικλής την μετέφερε στην Αθήνα.

Η Πελοποννησιακή Συμμαχία, από το άλλο μέρος, ήταν δημιούργημα της Σπάρτης και συμμετείχαν σε αυτή όλες οι πόλεις της Πελοποννήσου, εκτός του Άργους και της Αχαΐας. Όχι, οι Πελοποννήσιοι δεν είχαν επενδύσει τη δημιουργία της συμμαχίας τους με υπερφίαλους θεατρινισμούς.

Η Κέρκυρα, λοιπόν, παρ’ όλο που ήταν αποικία της Κορίνθου, όταν προέκυψε κάποιο θέμα με την Επίδαμνο, ελληνική πόλη-αποικία στο σημερινό Δυρράχιο, ανταγωνίστρια στο εμπόριο των ακτών του Ιονίου, ήρθε σε ανοικτή ρήξη με την Κόρινθο και συγχρόνως ζήτησε βοήθεια από την Αθηναϊκή Συμμαχία. Σε λίγο, ο Αθηναϊκός στόλος θα εμφανιστεί έξω από τα Σύββοτα, το φημισμένο θέρετρο πιο πάνω από την Πάργα. Ναι, έχει και η Ήπειρος τις ομορφιές της.

Οι Κορίνθιοι αμέσως αιτήθηκαν τη σύγκληση πολεμικού συμβουλίου της Πελοποννησιακής Συμμαχίας για κήρυξη πολέμου. Ο οποίος δεν θ’ αργήσει. Ξεκίνησε ένα χρόνο αργότερα, το 431 π.Χ., με την εισβολή των Σπαρτιατών και των συμμάχων τους στην Αττική. Οι συγκρούσεις επεκτάθηκαν σε όλον σχεδόν τον ανατολικό ελλαδικό

χώρο, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι εμείς οι Ηπειρώτες συμπεριφερθήκαμε ως “επιτήδειοι ουδέτεροι”.

Θα σταματήσουν οι εχθροπραξίες δέκα περίπου χρόνια αργότερα, όταν θα υπογραφεί η Νικίειος ειρήνη, το 421 π.Χ. Με αυτήν εδίδετο (προσωρινά) τέλος στον Πελοποννησιακό πόλεμο. (ποτέ δεν κατάλαβα γιατί του δόθηκε αυτός ο τίτλος). Προέβλεπε ειρηνική συνύπαρξη Αθηναίων και Σπαρτιατών για πενήντα χρόνια. Όμως . .

Πριν από κάμποσα χρόνια, εμείς οι σημερινοί νεοέλληνες είχαμε σπεύσει να παραδεχτούμε, ότι μόνον στη Βικιπαίδεια πλέον θα βρίσκαμε το λήμμα “πόλεμος”. Όμως, αυτές τις στιγμές τα τύμπανα του πολέμου σκιάστηκαν από τα πραγματικά κανόνια και ο πόλεμος είναι σε εξέλιξη, μετά από αρκετές δεκαετίες ειρηνικής συνύπαρξης.

Τότε, όμως, τον 5ον αιώνα χρειάστηκαν μόνον έξι περίπου χρόνια για να γίνει η Νικίειος ειρήνη *tabula rasa*, με την αλαζονική εκστρατεία των Αθηναίων στη Σικελία. Η συγκεκριμένη πολεμική ενέργεια, που ξεκίνησε το 415 π.Χ. και κράτησε δύο περίπου χρόνια, δόξασε τους νικητές, ενώ οι ηττημένοι υπέστησαν ολοκληρωτική καταστροφή. Ο Θουκυδίδης γράφει, «οὐδὲν [ἔστι] ὃ,τι οὐκ ἀπώλετο» (=δεν έμεινε τίποτε που να μη χαθεί). Χάθηκαν σχεδόν όλοι οι Αθηναίοι.

Μέσα σε αυτή την αθηναϊκή πανωλεθρία εντάσσεται και η προδοσία του ικανότατου πλην αλαζόνα, Αλκιβιάδη, του μαθητή του Σωκράτη, του επί κεφαλής της εκστρατείας, μαζί με τον Νικία, ο οποίος φθάνοντας στη Σικελία θα καλέσει τους Σπαρτιάτες να βοηθήσουν τους Συρακούσιους. Αμέσως μετά τον απόπλου με τις εκατόν τριάντα τέσσερις τριήρεις, ο δήμος των Αθηναίων του απάγγειλε κατηγορία για τον αποκεφαλισμό των Ερμών Κεφαλών. Επρόκειτο για μεγάλο πολιτικό, ανίερο και σκανδαλώδες θέμα, . . . έτσι για τη δημιουργία διάφορων συνειρμών.

Ήταν, άραγε, αυτή η καταστροφή, σε ξένο αχερώνα, η τίσις, η νέμεσις, η καταδίκη για την ύβρι των Αθηναίων, τον άγραφο θεϊκό νόμο που επιβάλλει όρια στην ανθρωπινή δράση; Αλλά ποια ήταν η ύβρις;

Τον προηγούμενο χρόνο, το 416 π.Χ., ενώ ακόμα διαρκούσε η Νικίειος Ειρήνη, οι Αθηναίοι επιχειρήσαν να εκβιάσουν τους Μηλίους, συγγενείς από κοινή δωρική καταγωγή των Σπαρτιατών, να προσέλθουν στην Αθηναϊκή Συμμαχία. Μέχρι τότε είχαν μείνει ουδέτεροι στη μεγάλη σύγκρουση. Ο διάλογος μεταξύ Αθηναίων και Μηλίων περιγράφεται από τον Θουκυδίδη, είναι κομμάτι της ξυγγραφής της Ιστορίας του Πελοποννησιακού Πολέμου και αποτελεί κλασικό δείγμα πολιτικού κυνισμού σε επίπεδο διεθνών σχέσεων. Όταν δε οι υποτιθέμενες διαπραγματεύσεις δεν έφεραν το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα, γιατί οι Μήλιοι επέμεναν να μείνουν ανεξάρτητοι και ουδέτεροι στο μικρό νησί τους, οι Αθηναίοι θα τους πολιορκήσουν, όλους τους άρρενες θα τους σφάξουν, όλα τα γυναικόπαιδα θα τα πουλήσουν ως δούλους και στην έρημη πια Μήλο θα εγκαταστήσουν πεντακόσιους Αθηναίους κληρούχους. Ψάξε μετά να βρεις γνήσιους προγόνους! Ο Θουκυδίδης είχε πάθος για την αλήθεια, αλλά πόσο αξιόπιστες ήταν οι πηγές του;

Ο διάλογος μεταξύ της αντιπροσωπείας των Αθηναίων και αυτής των Μηλίων ήταν μάλλον σύντομος. Δεν έγινε σε ουδέτερο έδαφος. Και δεν τους έδωσαν μια δεύτερη ευκαιρία, όπως θα λέγαμε σήμερα.

Σε ελεύθερη αποσπασματική μετάφραση . . .

Αθηναίοι: Έχουμε την πρόθεση να επιδιώξουμε να πιτύχουμε τα δυνατά από όσα κι οι δυο μας αληθινά έχουμε στο νου μας, αφού ξέρετε και ξέρομε, ότι, κατά την κρίση των ανθρώπων, το δίκαιο λογαριάζεται όταν υπάρχει ίση δύναμη για την επιβολή του, και ότι, όταν αυτό δε συμβαίνει, οι δυνατοί κάνουν ό,τι τους επιτρέπει η δύναμή τους κι οι αδύναμοι υποχωρούν κι αποδέχονται.

Μήλιοι: Επειδή στη συζήτηση βάλατε ως προϋπόθεση να αφήσουμε κατά μέρος το δίκαιο και να μιλάμε μόνον για το συμφέρον, επισημαίνουμε ότι είναι χρήσιμο να μην καταργήσετε αυτό το κοινό καλό, αλλά να υπάρχουν γι' αυτόν που κάθε φορά βρίσκεται σε κίνδυνο τα εύλογα και τα δίκαια και να ωφελείται κάπως αν πείσει, έστω κι αν τα επιχειρήματά του δε βρίσκονται μέσα στα πλαίσια του αυστηρού δικαίου. Κι αυτό δεν είναι για εσάς λιγότερο συμφέρον από ό,τι σε μας, γιατί, αν νικηθείτε, θα μπορούσατε να γίνετε παράδειγμα στους άλλους αφού θα σας επιβάλουν την πιο μεγάλη τιμωρία.

Αθηναίοι. Εμείς για το τέλος της ηγεμονίας μας δεν ανησυχούμε, γιατί δεν είναι επικίνδυνοι στους νικημένους όσοι ασκούν ηγεμονία πάνω σε άλλους, αλλά επικίνδυνοι είναι οι υπήκοοι, αν τυχόν αυτοί ξεσηκωθούν και νικήσουν εκείνους που τους εξουσίαζαν. Σας κάνομε φανερό, ότι βρισκόμαστε εδώ για το συμφέρον της ηγεμονίας μας και τη σωτηρία της πολιτείας σας, επειδή θέλουμε το συμφέρον και των δυο μας.

Μήλιοι. Και πώς μπορεί να συμβεί, να είναι το ίδιο συμφέρον και για τους δυό μας, εμείς να γίνουμε δούλοι σας κι εσείς κύριοί μας; Όστε, δεν δέχεστε να μείνομε ήσυχοι, να είμαστε φίλοι αντί εχθροί, αλλά να μη γίνομε σύμμαχοι κανενός από τους δυο σας.

Αθηναίοι. Όχι! Διότι δε μας βλάπτει τόσο ή έχθρα σας, όσο η φιλία σας. Η φιλία σας, στα μάτια των υπηκόων μας, θα ήταν απόδειξη αδυναμίας μας, ενώ το μίσος σας απόδειξη της δύναμής μας. Παρατηρούμε όμως ότι ενώ είπατε ότι θα σκεφτείτε για τη σωτηρία σας, δεν έχετε πει τίποτε στο οποίο βασισμένοι λογικοί άνθρωποι θα πίστευαν ότι μπορούν να σωθούν, αλλά τα πιο δυνατά σας στηρίγματα είναι μελλοντικές ελπίδες. Είναι κανόνας, όσοι στους ίσους δεν υποχωρούν, στους δυνατότερους φέρνονται φρόνιμα και στους κατώτερους δείχνονται μετριοπαθείς, αυτοί πιο πολύ προκόβουν.

Μετά από κάποιο διάλειμμα, οι Μήλιοι επανέρχονται με τις τελευταίες τους θέσεις.

Μήλιοι. Ούτε γνώμη διαφορετική από την προηγούμενη έχουμε, Αθηναίοι, ούτε μέσα σε λίγες στιγμές θα στερήσουμε μια πόλη, που υπάρχει εδώ και εβδομήντα χρόνια, από την ελευθερία της. Έχοντας εμπιστοσύνη στην τύχη, που χάρη στην εύνοια των θεών την προστατεύει ως τώρα, και στη βοήθεια των ανθρώπων, ιδιαίτερα των Λακεδαιμονίων, θα προσπαθήσουμε να τη σώσουμε. Σας προτείνουμε όμως να είμαστε φίλοι σας, εχθροί

με κανένα από τους δυο σας, και να φύγετε από τη γη μας, αφού κάνουμε συνθήκη που θα την κρίνουμε ωφέλιμη και στους δυο μας.

Αθηναίοι. Τα έχετε παίξει όλα, και στηριγμένοι ολότελα στους Λακεδαιμόνιους, την τύχη και τις ελπίδες, θα τα χάσετε όλα.

Και τα έχασαν όλα οι Μήλιοι. Άρχισαν αμέσως οι εχθροπραξίες. Γενοκτονία.

Τα έχασαν, όμως, όλα και οι Αθηναίοι.

Δέκα χρόνια μετά την εκστρατεία της Σικελίας, και με τις συγκρούσεις στον Ελλαδικό χώρο να διαδέχονται η μία την άλλη, το 405 π.Χ., ο Σπαρτιάτης ναύαρχος Λύσανδρος, στους Αιγός Ποταμούς, στον Ελλήσποντο, θα αιχμαλωτίσει τον Αθηναϊκό στόλο, που σήμανε την ολοκληρωτική ήττα των Αθηναίων. Σε λίγο ο στόλος της Σπάρτης θα αποκλείσει και την Αθήνα από θαλάσσης και ξηράς. Οι Αθηναίοι θα ζητήσουν ειρήνη.

Είμαστε στο 404 π.Χ. Είκοσι επτά χρόνια πολέμου. Απροσδιόριστα τα συντρίμια για τον Ελληνισμό.

Κάθε προβολή, του συνόλου ή αποσπασμάτων, των όσων συνιστούν την ιστορία του Πελοποννησιακού Πολέμου, σε σύγχρονα διακρατικά συγκρουσιακά τεκταινόμενα, δεν είναι άδικος κόπος. Ο σύγχρονος κόσμος είναι μεν ευγνώμων προς τον Θουκυδίδη για τα τόσα μαθήματα που του παρείχε, αλλά αυτός τα προσπερνάει και καταλήγει σε παθήματα διά της υπερβολικής αλαζονείας.

25 Φεβρουαρίου 2022. Σαν σήμερα, το 1826, οι Τούρκοι κυρίευσαν το προπύργιο του Μεσολογγίου, Βασιλάδι, και ο κλοιός άρχισε να σφίγγει.

Ας μη ξεχνάμε, ότι τα σημερινά μας προπύργια βρίσκονται στο Καστελόριζο και στη Φαρμακούσα.

Ναι, εκεί στη Φαρμακούσα, στο ελληνικό αυτό νησί του Ανατολικού Αιγαίου, το 74 π.Χ. ο νεαρός ακόμα Ιούλιος Καίσαρ αιχμαλωτίστηκε από Κίλικες πειρατές. Του ζήτησαν είκοσι τάλαντα λύτρα. Αυτός τους προσέφερε πενήντα. Τον ελευθέρωσαν, και αμέσως ο ίδιος ναύλωσε πλοία, τους κυνήγησε, τους συνέλαβε και τους σταύρωσε όλους. Ας το γνωρίζουν οι σύγχρονοι πειρατές του Αιγαίου

Γρηγόριος Δημ. Νούσιας – Αεροπόρος.

